

VIZOVICE

Vizovice kroj ve městě a na jeho okrajích.

Město Vizovice, jako střed panství se zámek a klášteřem mělo do konce 19. století významné postavení. Klášteřu i panství patřila řada vesnic a jejich poddaní umožňovali rozhojňovat blahobyť města. V historickém sledu událostí se největšímu rozkvětu dostalo městu v 16. a 17. století. Za tímto rozkvětem nebylo ani panstvo, ani klášteř a jeho představení, ale občané, výrobci sukna.

Pro zhotovování sukna byly ve Vizovicích příznivé podmínky. Chov ovcí rozvinutý ve všech okolních vsích v krajině k tomuto cíli zvláště příhodné. K soukenickým valchám a celému výrobnímu procesu pak sloužila voda „řika“ protékající Vizovicemi. Podél toku této vody se usadili soukeníci. K výhodným podmínkám přispěla možnost válet sukno v panských valchách. Jedna z těchto valch se nacházela na ulici zvané Říčany (Říčanská). Největšímu rozkvětu se těšilo zpracovávání vlny v 16. století. Tehdy se se říkalo: „Co Vizovjan to soukeník“. V roce 1585 je v archivních dokladech uváděno 81 usedlých soukenických mistrů. Většina z nich pravdu sídlila na břehu potoka, kde jsou štítově orientované domky v nichž tito řemeslníci a jejich rodiny pracovali a žili i se svými tovaryši a pomocníky. "

Ve Vizovicích byly velké trhy na vlnu a sukno zde vyrobené našlo velký odbyt pro vojenské účely v celé tehdejší monarchii. V odborné literatuře se udává, že právě Vizovice byly výrobou sukna vyhlášenější než Vsetín a Valašské Klobouky.

V 18 a 19. století se počala v manufakturách upravovat vlna a tkát sukno. I když nebylo tak vypracované jako rukodělně vyrobené sukno vizovských tkalců a soukeníků, bylo levnější a tak soukenictví mistrů vizovských pozvolna upadalo. K tomuto stavu přispěl postupný odklon od pěstování a pastvy ovcí. Přesto, tak jak velí tradice, byly oděvy ze sukna stále předmětem zájmu jako na celém Valašsku, protože byly trvanlivé. V průběhu 19. století docházelo také k průniku továrně vyráběných materiálů ať již bavlněných nebo vlněných. Tyto historické okolnosti je třeba vzít v úvahu při pořizování krojového vybavení z území a období, které je poznamenáno upadáním krojů a jejich nahrazováním městským oděvem.

V 19. století se podle odborné literatury a nepatrného množství krojových součástek v muzeích se na území města Vizovice a bezprostředního okolí. Kroj měšťanů v první polovině 19. století:

Mužské oblečení:

Košile: z jemnějšího plátna s úzkým límečkem – stojáčkem s rukávy jemně nabranými do manžety, Košile bez výšivky, pouze použito ruční šití smetanově bílou nití ve švech a okrajích. Košile dlouhá, používala se i jako spodní prádlo do kalhot.

Kalhoty – nohavice ze sukna barvy hnědofialové. Fialové sukno bylo vysoce ceněno. Nohavice upnuté se dvěma rozparky, zdobené ve švu černou vlněnou tresou úzkou asi 2 – 3 cm.

Vesta – brunclík: soukenný červený nebo černý, také zelená se objevovala. Střih mírně přiléhavý, záda členěná dvěma až třemi švy. Přední díly rovné s knoflíky a dírkami. Knoflíky ze světlého nebo žlutého kovu. Vesta se většinou nezapínala, Zdobení černou, nebo světlejší modrou šňůrkou kolem krajů a kapes. Vesta byla celá podšitá silnějším lněným nebo bavlněným plátnem a v podšívce mohla být kapsička.

Horní kabátec: stejná barva sukna jako kalhoty, to znamená hnědofialová. Střih z dílů v horní části upnutý k tělu, v dolní části výrazné rozšíření křídel, t.zv. župicový střih., rozšiřující se v pase k bokům Délka pod kyčelní klouby, po první třetinu stehen. Rukávy úzké v kouli nepatrně nabrané. Uzavření u krku úzkým stojatým límcem. Celý kabátec byl podšitý silným plátnem (ruční výroba u tkalců) a se zlatými knoflíky po celé délce pod pás.

Obuv: kožené boty z jemnější kůže vysoké pod koleno, s obloukovitým zvednutím pod kolenní česčkou.

Do holinek– čížem se na holou nohu ovazovaly onučky z plátna

Pokrývka hlavy.: měšťané se od sedláků a řemeslníků odlišovali nošením černého třírohého klobouku napoleonského typu, jaký nosili zámožní měšťané i v jiných městech u tak zvaným „německých krojů“. (Výraz německý byl užíván pro oděv vrstev městských, případně drobných šlechticů i tam, kde nežilo německé etnikum).

Ženský městský oděv.

Vizovické měšťanky se oblékaly velmi podobně jako ženy řemeslníků a sedláků žijící v těsném okolí městského jádra a ve vesnických náležejících k vizovickému panství :

Sukně byla vlněná, z jemného sukna fialové barvy se dvěma až třemi spodnicemi z plátna nebo jiné lehké rukodělně zhotovené tkaniny. Sukně bohatě našasená do pasu může být vpředu rozstřižená, nebo jen částečně švem spojená.

Spodní oblečení tvořila úzká spodnice, opléčko, na niž se oblékaly rukávce. Bílé jemné plátno bylo poměrně bohatě našaseno v ramenních švech stejně jako byl nabrán límeček –krejzlík u krku v šířce cca 3 -4 cm. Podobně nabrány byly také Okraje rukávů ozdobené a okraji drobnou výšivkou kvítků a větvičky v černé a žluté barvě,

Živůtek – vestička- kordulka soukená, modrá, olemovaná kolem výstřihu a zapínání zlatou portou- Zapínání kordulky je naznačeno drobnými ozdobnými knoflíčky a vyšitými dírkami. Knoflíčky byly nákladnou ozdobou a šetřily se. Kordulka se z uvedených důvodů zapínala na háčky,

Zástěra – fěrtoch bílá z jemného plátna, našasená do úzkého pasu a opásaná kolem těla. Fěrtoch sahal po boky.

Obuv: střevice nízké, soukenné, formované do špice. višňové barvy s dřevěnými vyššími podpatky potaženými sukrem nebo z tmavšího dřeva.

Punčochy tmavěmodré nebo černé, vlněné, pletené, zplstěné a naskládané do drobných záhybů na dřevěné formě nohy. Délka punčochy před jejím formováním cca 2 m.

Na hlavě s upjatými vlasy, svázanými v jeden cop nosila vizovická měšťanka čepce provedené technikou pletení prsty, „na krosénkách“. Všechny vlasy byly uloženy v tomto čepci. Bílý čepce utkaný z bavlněných nití doplňovala bílá rouška, pás přeloženého jemného plátna uvázaný vzadu jako široká stuha. Rouška ležela nad čelem na čepci. Svobodné dívky nosily pouze růšku na upjatých vlasech s pěšinkou uprostřed hlavy a jedním zapleteným copem spuštěným dozadu.

Duben 2013